

Stručni rad

ZNAČENJE KRASOPISA U OSNOVNOJ ŠKOLI U VREMENU DIGITALIZACIJE

Boštjan Groznik, profesor razredne nastave

Osnovna škola Angela Besednjaka, Maribor

Sažetak:

Naš svijet zasićen je digitalnom tehnologijom. Digitalizacija našeg svakodnevnog života iz njega gotovo je potpuno izbacila pisanje rukom. Poglavitito je da učitelji budu svjesni negativnih posljedica povezanih s time, jer ih današnjica neumoljivo donosi sa sobom. Smatram kako je važno u školi učenicima ponuditi djelatnosti pomoću kojih budimo oduševljenje pisanjem rukom. Naime rukopis, a posebice krasopis, dokazano razvija koncentraciju, ustrajnost, strpljenje te sposobnost vizualizacije, dok čak i omogućava lakše generiranje ideja. U svom radu opisat ću tehnički dan u 5. razredu osnovne škole, tokom kojeg su učenici vježbali kaligrafiju odnosno krasopis. Predstaviti ću i sve aktivnosti, uratke i evaluaciju učenika, koja je potvrdila kako primjerenim pristupom te odgovarajućim aktivnostima, postizemo pozitivan odaziv čak i kod učenika »ovisnim« od tehnologije.

Ključne riječi: kaligrafija, pisanje rukom, motivacija, digitalizacija

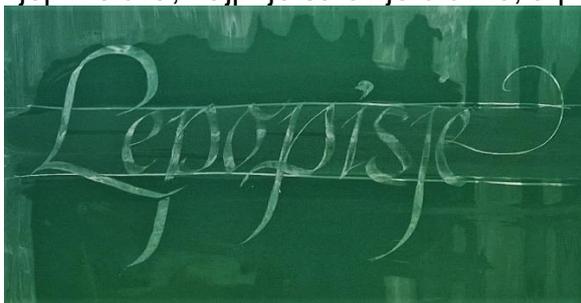
1. Uvod

U svojoj svakodnevnoj praksi učenike mnogo puta upozoravam kako je važno lijepo zapisati riječi odnosno rečenice, jer je to ipak odraz svakog pojedinca. Pisanje rukom ima mnogobrojne prednosti, izvorna je ljudska aktivnost (svaki čovjek piše drugačije). Omogućava bolje pamćenje i čitanje, dugotrajniju pažnju, kod pisanja rukom angažirana su druga područja mozga nego prilikom tipkanja. Kod pisanja rukom lakše generiramo ideje te poboljšavamo fine motoričke spretnosti. Posljednje, ali ne i najmanje važno, njime izražavamo veće poštovanje, jer primatelju naše poruke namjenjujemo više vremena i pažnje. [1] Odlučio sam organizirati tehnički dan [2] koji će biti namijenjen pisanju rukom, s naglaskom na krasopisu odnosno kaligrafiji. Želio sam da učenici od tehničkog dana pridobiju što više i upravo zbog toga sam pozvaoiskusnu kaligrafičarku, koja se kaligrafijom bavi već više od dva desetljeća.

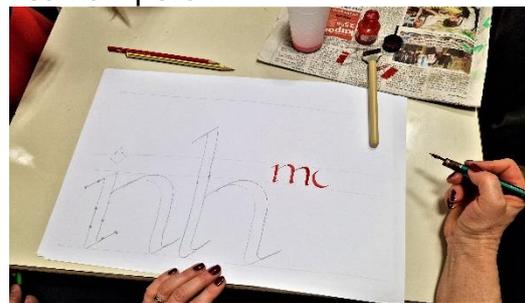
2. Tijek tehničkog dana

Kaligrafiju je učenicima kaligrafičarka prvo predstavila te dodala kako je kaligrafija njena profesija. Na njeno pitanje što je kaligrafija, učenici nisu znali odgovoriti. Kada je na tablu napisala riječ »krasopis« i pitala što to znači, učenici su odmah odgovorili, kako se radi o lijepom pisanju. Kaligrafičarka je potom objasnila kao je kaligrafija umjetnost pisanja te kako njen naziv dolazi iz grčkog jezika; odnosi se na riječi »kallos« (ljepota) i »graphie« (pisanje). Rekla je da se radi o starodavnoj, iznimno očaravajućoj ručnoj spretnosti. Učenici su tako shvatili kako su riječi kaligrafija i krasopis istoznačnice. Na pitanje zbog čega je krasopis važan, učenici su odgovarali vrlo slično: jer je takav rukopis čitljiv i zbog toga što je lijep za naše oči. Naša gošća im je potvrdila te objasnila kako to ni izbliza nije sve, jer kaligrafija poboljšava kratkoročno pamćenje, produžuje našu pažnju, povećava preciznost, smiruje disanje, snižava krvni tlak, smanjuje nemir i napetost, osnažuje naš osjećaj za ljepotu te nas smiruje i usredotočuje. Dodala je i kako je kaligrafija put na kojem čujemo glas svoje duše.

Učenike je pozvala da joj se pridruže za stolom, gdje je pokazala osnovne poteze lijepih slova, najprije sa dvije olovke, a potom i sa nalivperom.

Slika 1: Tabela s slikom [4]

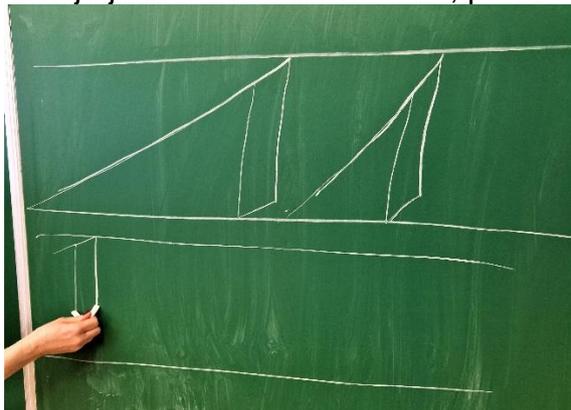
Slika 2: Uvodna demonstracija [4]

Kaligrafičarka je učenicima rekla kako baš svi unutar sebe, tamo gdje je njihovo srce, imaju ladicu sa svime što im treba kako bi zapisivali lijepa slova i kako može svatko od njih, sa tek malu usmjerene pažnje, tu ladicu otvoriti. Ovim je riječima u učenicima probudila znatiželju i zanimanje te su s velikim žarom prionuli ka pisanju.

2.1. Pisanje olovkom

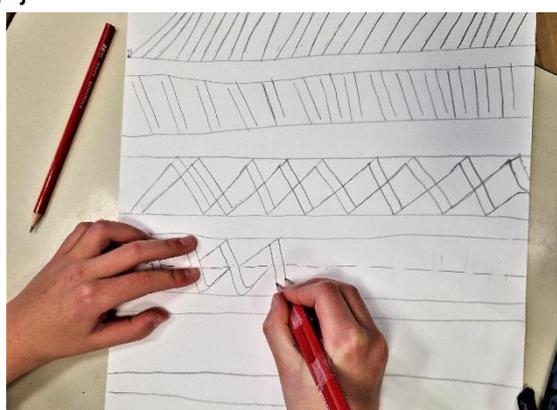
Prije početka pisanja olovkom, selotejpom su zalijepili *dvije olovke* te na taj način pripremili svoje prvo pisalo ovog tehničkog dana. Potom su morali pripremiti podlogu za pisanje tako da su A3 crtači list pisaljkom razdijelili na više polja, prilikom čega su morali između polja ostaviti nešto prostora. Kaligrafičarka upute za pripremu pisala i

podloge za pisanje nije navela riječima, već kretnjama i mimikom te pokazivanjem na školskoj tabli. Sve je vrijeme šutjela, a to je učenicima bilo vrlo neobično i ujedno zanimljivo, tako da su punim žarom prionuli ka radu. Učiteljica krasopisa hodala je razredom i svakome prenijela informaciju tako što je kimnula glavom, dok svi učenici nisu pravilno pripremili oruđa i podloge za pisanje. Učenicima je rekla kako će pomoću dvije olovke ponajprije crtati crte pod kutom; kod kaligrafije se, naime, sve vrti oko kuta pod kojim držimo pisalo. Za lakše razumijevanje predstavila je primjer Triglava i domaćeg Pohorja: kada idemo na Triglav, put je strmiji nego kad idemo na Pohorje. Naglasila je kako će učenici kod slova koje će učiti, držati pisalo tako kao da idu na Pohorje, dakle s blažom strminom i više ravno. Naša gošća crte je crtala kredom na tablu, a učenici olovkama na podlogu za pisanje. Uslijedile su vježbe crtanja vijugastih crta koje jednako kao i ravne crte, predstavljaju osnovne elemente slova.

Slika 3: Demonstracija crtanja crta [4]

[4]

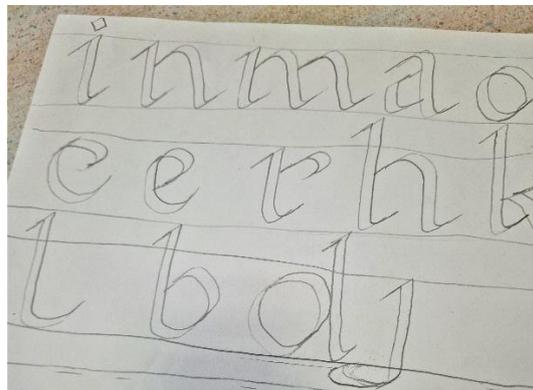

Slika 4: Crtanje crta na list

Nakon crtanja crta došlo je vrijeme za vježbu pisanja lijepih slova. Kaligrafičarka je učenicima obećala da će upoznati stil pisanja primjeren za početnika, koji se naziva karolinška minuskula. Objasnila im je da je kvalitetno uspravno pismo sastavljeno od lijepih i okruglih elemenata. Učenike je upoznala s poviješću karolinške minuskule, koja se je razvila u 8. stoljeću i nazvana je po Karlu Velikome, jer je on izdao edikt kojim je zahtijevao da se karolinška minuskula upotrebljava za sva postojeća literarna djela, pravne dokumente i crkvene službe. Time je želio postići ujedinjenje pisanja zapadne Europe. Pojedina slova karolinške minuskule kaligrafičarka je pisala na tablu, dok su učenici slova zapisivali na svojem listu.

Slika 5: Slika table [4]

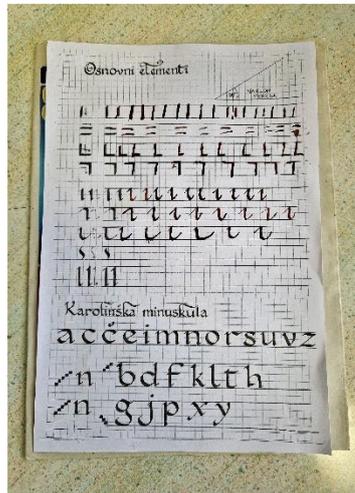
Slika 6: Pisanje slova na list [4]

2.2. Pisanje perom i tušem

Učenici su zamijenili olovku pravim kaligrafskim oruđem. Kaligrafičarka je objasnila kako kaligrafsko oruđe predstavljaju kaligrafska pera različitih širina i držala za pera, koja pak mogu biti drvena ili plastična, dok im je zajedničko to da u njih potisnemo metalno pero. Preporučljiv komplet pera za kaligrafiju sadržava sedam pera različitih širina: 0.5 mm, 1 mm, 1.5 mm, 2 mm, 2.5 mm, 3 mm i 4 mm. Pera s držalom namočimo u tuš, a mogu se namočiti i u druge mješavine boja, poput akvarela, gvaševa i akrila. Upozorila je učenike kako moramo kaligrafsko pero nakon uporabe odmah na odgovarajući način očistiti, kako bi time spriječili hrđanje ili oksidaciju. Prilikom čišćenja možemo si pomoći mekanom zubnom četkicom, vodom i sapunom, dok ih sušimo kuhinjskim ručnikom. Naglasila je kako vijek trajanja pera ovisi i od crnila i od toga po kakvom papiru crtamo. Što se tiče osnovnih kaligrafskih poteza, učenicima je predstavila dva osnovna elementa: nagib (lagani pritisak) i pritisak nadolje (jak pritisak). Kaligrafija je sastavljena iz poteza, što znači da svako slovo razdijelimo na različite dijelove. Nagib pera mora biti 30 stupnjeva. Pero sve vrijeme čas držimo pod istim kutom, dok se mijenja samo smjer pisanja te se na ovaj način mijenja i debljina same crte. Pisanje pod kutom pomaže savladati debele i tanke poteze te omogućava glatkije prijelaze među njima. Učenike je kaligrafičarka poučila i pravilnom držanju te namakanju pera, ali i pravilnom omjeru te visini slova. Dala je savjet učenicima da pisala ne drže pretijesno, jer će im se ruka brzo umoriti te stoga neće moći neometano pomicati pero. Kaligrafičarka je u nastavku obrazložila da će pomoću pera i tuša prvo vježbati osnovne elemente, dakle crte koje su sastavni dijelovi slova. Naime, za pisanje doista lijepih slova, poglavito je poznavanje i vježba, a tek na kraju vježba osnovnih kaligrafskih poteza. Mnogo vježbe učvršćuje mišićnu memoriju, što omogućava veću skladnost s kaligrafijom. Nakon vježbanja osnovnih elemenata uslijediti će pisanje slova u učenicima već poznatoj karolinškoj minuskuli. Učenici su dobili novi A4 list, na kojem su svojim perom i tušem prvo vježbali devet različitih osnovnih elemenata.

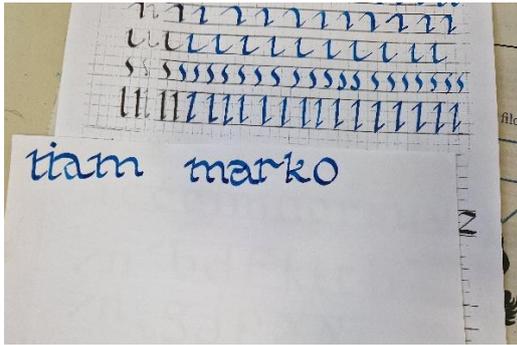

Slika 7: Kaligrafsko oruđe [4]

Slika 8 i 9: Vježba pisanja osnovnih elemenata [4]

Nakon vježbe osnovnih elemenata učenici su vježbali pisanje različitih imena.

Slika 10: Pisanje imena [4]

Slika 11: Pisanje imena [4]

Za učenike je bilo spremno još nekoliko zadataka, međutim vrijeme nakon pisanja imena nas je preduhitilo, te je tehnički dan bio prebrzo završen. Kaligrafičarka je pregledala uratke učenika i oduševljeno ih pohvalila. Svoj posjet zaključila je mišlju kako je baš svaki učenik razreda uspio otvoriti svoju ladicu pisanja lijepih slova.

3. Evaluacija dana aktivnosti

Nakon zaključenih aktivnosti učenicima sam pripremio upitnik, kako bih dobio odgovarajuću povratnu informaciju o tehničkom danu. Upitnik je sadržavao pet pitanja:

1. Da li si na tehničkom danu uživao?
2. Da li bi takav dan aktivnosti ikada ponovio?
3. Što ti se najviše sviđalo kod kaligrafije?
4. Da li bi išta dodao ili promijenio na tehničkom danu?
5. Da li ćeš znanje kaligrafije ikada upotrijebiti van škole? Ako je tvoj odgovor potvrđan, u kojoj prilici će to biti?

Upitnik je u ožujku 2023. ispunilo 28 učenika. Na prvo pitanje potvrdno je odgovorilo svih 28 učenika, a jednak rezultat postignulo je i drugo pitanje. Na treće pitanje učenici su različito odgovorili: pisanje perom i crnilom, izgled kaligrafskih slova, pisanje sa dvije različite olovke, pisanje imena, dok je više učenika odgovorilo kako im se sviđelo upravo sve. Većina učenika na četvrto je pitanje odgovorila kako ništa ne bi promijenili, predložili su ukrašavanje imena, kako bi bilo manje pričanja i više stvaralačkog rada, kako bi voljeli obraditi slova po abecedi i upotrebljavati tuševe različitih boja. Kod petog pitanja 6 je učenika odgovorilo da kaligrafiju van škole neće upotrebljavati, dok su 22 učenika odgovorilo potvrdno te naveli kako će znanje iz kaligrafije upotrijebiti kod izrade plakata u školi, pisanja čestitki, umjetničkog slikanja, na raznim ukrasima i kod pisanja pjesama.

4. Zaključak

Temeljem evaluacije učenika zaključujem kako tehnički dan ne samo da je postigao uspjeh, već je i nadmašio moja očekivanja. Naročito me veseli činjenica da se dan aktivnosti svidio baš svim učenicima i kako bi ga svi ponovili. Obzirom na to da smo nedavno s istim učenicima izveli radionice na temu ovisnosti od digitalnih tehnologija, kod koje se je pokazalo kako više od polovina razreda tehnologiju dnevno upotrebljava prekomjerno, očekivao sam da većini učenika krasopis odnosno pisanje lijepih slova rukom, neće biti naročito zanimljiv. Smatram kako učitelj ovakvim aktivnostima obogaćuje nastavu i čini je zanimljivijom te tako barem malo neutralizira slabosti koje sobom donosi digitalizacija. U konačnici, radi se o našem doprinosu društvu i ulogu u zdrav i sveobuhvatan razvoj osobnosti naših učenika.

5. Literatura

- [1] Službena stranica Pišem z roko, <https://www.pisemozroko.si/>, posjećeno 24. 5. 2023.
- [2] Službena stranica Ministarstva za vzgoju in izobraževanje, https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Dnevi_dejavnosti.pdf, posjećeno 24. 5. 2023.
- [3] Službena stranica NRG, <https://kaligrafija.eu/>, posjećeno 16. 5. 2023.
- [4] Fotografije – vlastiti izvor, 2023.